

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบ
เชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์
สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน
“สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
The Online Instructional Model on Creative System Thinking and
Humanize Health Care for Critical Leadership of Conductors Called
Kanapatibatkarn raipromdan “Smartpanyapatibat”
to be a Complete Human Being

Corresponding author E-mail: penphan@bnc.ac.th*
(Received: 2023, March 1; Revised: 2023, June 16;
Accepted: 2023, June 19)

มกราพันธุ์ จูฑะรสก (Makarapan Jutarosaga)¹
เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม (Penphan Pitaksongkram)^{2*}
วัชร อมรโรจนาวรรุฒิ (Wacharee Amornrojanavaravutti)³
วรัญญา แสงพิทักษ์ (Waralya Sangpithak)⁴
สุกัญญา รอบจังหวัด (Sukunya Robchangwad)⁵
อนิษฐา จูฑะรสก (Anittha Jutarosaga)⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาตามสภาพจริงในองค์กรหรือชุมชนของตนเอง 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างของระยะการพัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์

1 คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Public Health, Khon Kaen University

2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชลบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing, Chonburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี กรุงเทพฯ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

5 กองตรวจราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

Government Inspectorate Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health

6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

King Mongkut's University of Technology Thonburi

จำนวน 16 คน ประกอบด้วยอาจารย์ 12 คน และผู้บริหาร 4 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างระยะปฏิบัติการ จำนวน 60 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากว่า 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ และแบบสังเกตเชิงโครงสร้างของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถสร้างแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมารถปฎิบัติสู่การสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านแกนนำที่มีทั้ง Growth Mindset และ Success Mindset

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์, กระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, การคิดอย่างเป็นระบบ, จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์, มนุษย์ที่สมบูรณ์

ABSTRACT

This research was a mixed method with the objectives: 1) to develop the online instructional model on creative system thinking and humanize health care to become critical leadership of conductors (CLCs) called “Kanapatibatkarn Raipromdan Smartpanyapatibat”, 2) to study the impact of the online instructional model on students after the critical leadership of conductors has applied the model to learning practice in their own organizations or communities, and 3) to evaluate the effectiveness of the online instructional model. During the development phase, the 16 samples, 12 instructors and 4 directors, were based on purposive sampling. In the operational phase, the sample were 60 students based on purposive sampling. The quality of this online instructional model was assessed and reviewed by three educational experts. Overall, the qualities of research tools were appropriate at a high level. Tools were comprised of opinion-based evaluation form about the online instructional model and the structured observational form of learners. Quantitative data was based on mean and standard deviation and qualitative data was based on content analysis.

Research results: In sum, the effectiveness of the online instructional model came from the creation of critical leadership of conductors known as “Kanapatibatkarn raipromdan Smartpanyapatibat” who have also developed their own growth mindset and success mindset.

Keywords: Online instructional model, Creative learning process, System thinking, Humanized health care, A complete human being

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-13 (พ.ศ.2540-2570) ให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ภายใต้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะคนไทยสู่เป้าหมายการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยยึดแนวคิดและหลักการพัฒนาแบบบูรณาการทุกภาค น้อมนำและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเป้าหมายเชิงอุดมการณ์แต่หากเป้าหมายนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมแล้วจะทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อกันอย่างเป็นปกติสุข ช่วยนำไปสู่สุขภาวะที่ดีของชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ (Amornwivat, 1999; Sinlarat, 2017; Wasi, 2021) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 (National Education Act, 1999) มาตรา 6 ที่ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากสิ่งที่เกิดขึ้นการศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตที่เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจและอารมณ์

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาในสังกัด จำนวน 39 แห่ง กระจายในทุกภูมิภาคของประเทศ มีบทบาทสำคัญคือการผลิตผู้เรียนเพื่อไปเป็นบุคลากรด้านสุขภาพและสาธารณสุขที่มีคุณภาพ รวมทั้งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยจะเห็นได้จากความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาและด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ที่เป็นแบบบูรณาการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งพัฒนาการเปลี่ยนแปลงภายในตน (Transformative Learning) ของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข (Siriporn, Jutarosaga, Charoensuk, Norapanlop & Saratawanphat, 2014; Praboromarajanok Institute, 2019; Hanpaichaiyakul, Jutarosaga & Siliporn, 2014) รวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนของสถาบันศึกษาและของสถานบริการ เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถประกอบวิชาชีพด้วยความเมตตา กรุณา เอื้ออาทรต่อผู้รับบริการและมีความสำนึกให้บริการด้วยใจรัก (Amornrojanavaravutti, Somtua & Tipayaphalapholgul, 2020) สอดรับกับวิสัยทัศน์และแนวทางการจัดการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง (Education Council Secretariat, 2016)

มกราพันธุ์ จูฑะรสก และคณะ (Jutarosaga, 2021) ได้อธิบายเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพและสาธารณสุขให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของสถาบันพระบรมราชชนกที่ว่า “มุ่งสร้างผู้นำและนวัตกรรมสุขภาพสู่ชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน” ได้แก่ การพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคลากรด้านสุขภาพและสาธารณสุขที่เป็นผู้

ชี้นำทีมเชิงวิเคราะห (Critical Leadership of Conductors: CLCs) ทั้งนี้การมุ่งสู่เป้าหมายซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ต้นทุนที่สำคัญของสถาบันพระบรมราชชนกดังกล่าวนี้ ดำเนินการโดยกลุ่มแกนนำผู้สอนที่ได้รับการอบรมพัฒนาให้เป็นครูโค้ชที่เป็นต้นแบบทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์ใหม่กับผู้เรียน เกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ การพัฒนาแกนนำผู้สอนให้เป็นต้นแบบครูโค้ชมีการดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง ผ่านการถอดบทเรียนร่วมกันที่ใช้เทคนิคตะกร้า 3 ใบ ซึ่งเป็นเทคนิคการสะท้อนคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้วยคำถามเริ่มต้น 3 คำถาม คือ 1) รู้สึกอย่างไร (Affective mind) 2) ได้เรียนรู้อะไร (Cognitive mind) และ 3) จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์อย่างไร (Creative mind) มาตลอดเกือบทศวรรษ ถือได้ว่าเป็นการบ่มเพาะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กลุ่มแกนนำผู้สอนขนาดเล็ก (Critical Mass) ตามความสนใจของเครือข่ายที่ใช้ระบบครอบครัวเสมือนมาอย่างต่อเนื่องทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ (Prombuasri, & Swangwatanasade, 2017; Prombuasri et al., 2017)

ในยุคการปฏิวัติดิจิทัลมีแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) มาใช้มากขึ้น การจัดการศึกษาของไทยจึงจำเป็นต้องปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของผู้เรียน ให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Education Council Secretariat, 2016) การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ผู้เรียนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) จึงเป็นวิธีการที่หลายสถาบันการศึกษาเลือกนำมาใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ได้ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป

วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเริ่มการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มาใช้กับนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ที่เป็ความท้าทายของสถานศึกษาในระหว่างนั้นเป็นอย่างมาก (Ferri, Grifoni & Guzzo, 2020) ที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วนภายใต้มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างเคร่งครัด โดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มาใช้กับนักศึกษานั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด-19 ที่ สุวิทย์ เมษินทรีย์ (Maesincee, 2020) ได้เสนอไว้ว่า การเรียนรู้จากนี้ไปสามารถเกิดขึ้นจากใคร ที่ไหน และเมื่อใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับห้องเรียนหรือระบบการศึกษาอีกต่อไป โดยองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ Pandam (Pandam, 2020) ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ ผู้สอน ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คอยชี้แนะ ตอบคำถาม และสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้

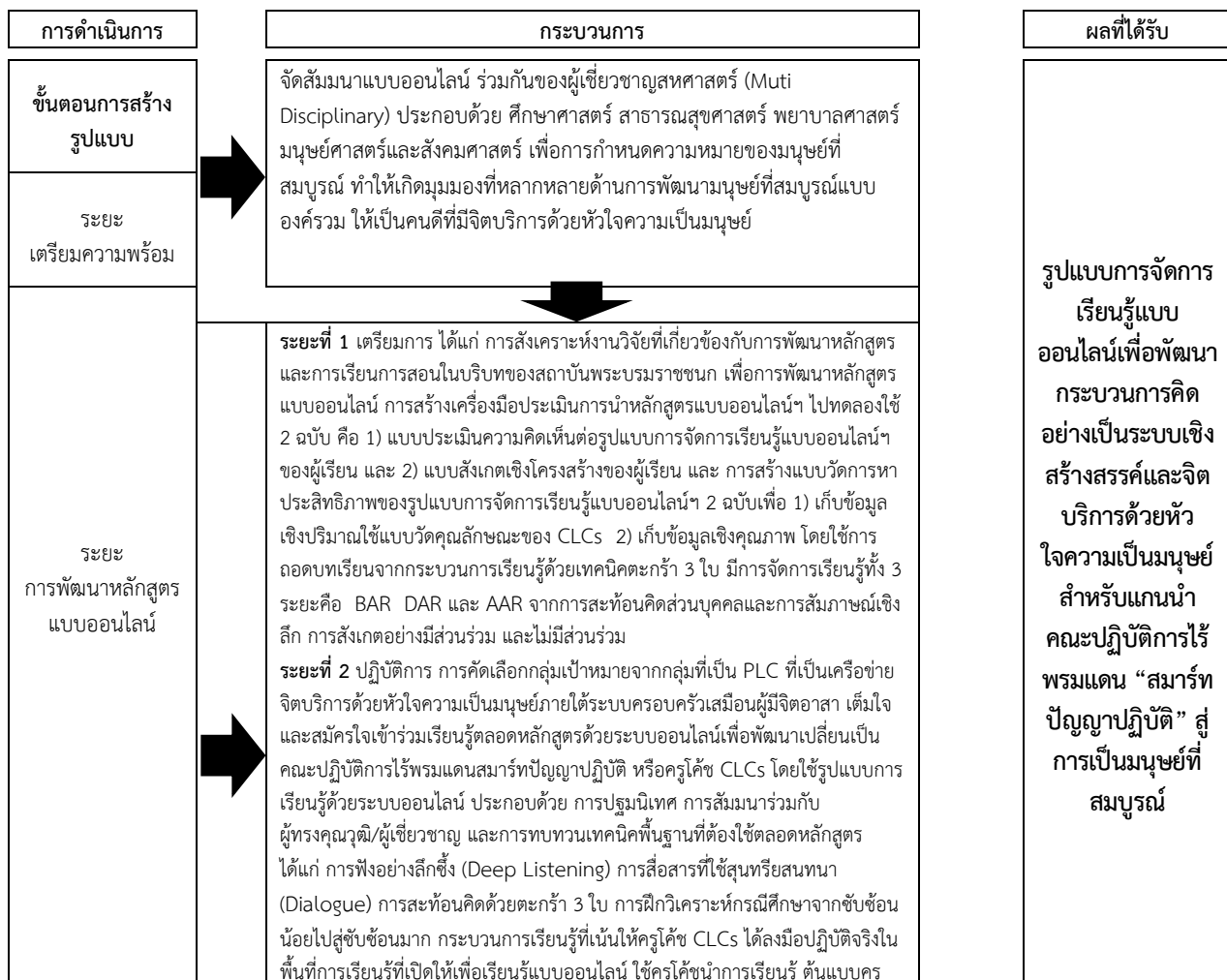
จากปัญหาและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของแกนนำผู้สอนให้เป็นครูโค้ช มีคุณลักษณะเป็นผู้ชี้นำทีมเชิงวิเคราะห (Critical Leadership of Conductors: CLCs) ในการสร้างปัญญาผ่านการลงมือปฏิบัติจริงที่เรียกว่า “สมรรถปัญญาปฏิบัติ” โดยเป้าหมายของการ

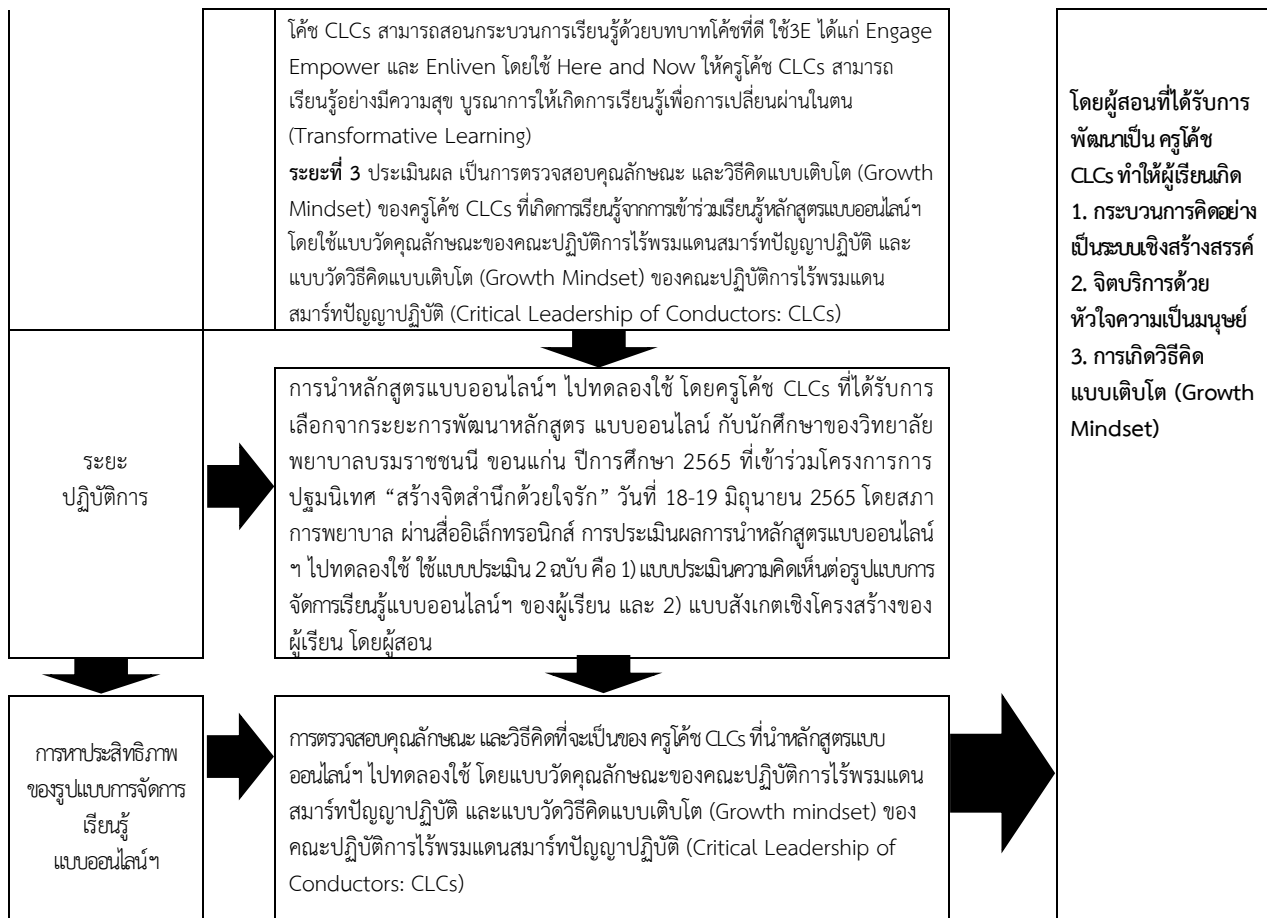
พัฒนาคือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของผู้สอน มีความพร้อมและสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ รวมถึงทักษะสู่ผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาตามสภาพจริงในองค์กรหรือชุมชนของตนเอง
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งมีแบบแผนวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การพัฒนารูปแบบระยะการพัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ

ประชากรคือ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คน ประกอบด้วย อาจารย์ 12 คน ผู้บริหาร 4 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากผู้ที่ความสนใจ เป็นเครือข่าย “กระบวนการเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือน” และมีประสบการณ์การทำงานโค้ชในกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสะท้อนคิดโดยใช้เทคนิคตะกร้า 3 ใบ

2. การพัฒนารูปแบบระยะปฏิบัติการ การนำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้

ประชากร คือ นักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 ที่เข้าร่วมโครงการการปฐมนิเทศ “สร้างจิตสำนึกด้วยใจรัก” วันที่ 18-19 มิถุนายน 2565 โดยสภากาการพยาบาล ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน

3. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ

ประชากร คือ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คนกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 คน ประกอบด้วย อาจารย์ 7 คน ผู้บริหาร 1 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

มีจำนวน 3 ชุด โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยขั้นตอนการพัฒนาแบบประเมินประสิทธิภาพ การนำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้ จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

1.1 แบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ที่สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อคำถาม ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ และ 3) ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อ และนำมาปรับก่อนการนำไปใช้

1.2 แบบสังเกตเชิงโครงสร้างของผู้เรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมความคิดเห็นของอาจารย์ต่อภาพรวมกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา แบ่งเป็นแบบสังเกตอย่างมีโครงสร้างใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านการสังเกตทักษะกระบวนการทางปัญญา 2) ด้านการสังเกตทักษะด้านสังคม และ 3) ด้านการสังเกตทักษะการปฏิบัติ และแบบที่มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อคำถาม ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อและนำมาปรับก่อนการนำไปใช้

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ มี 1 ชุด คือ แบบวัดคุณลักษณะของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมารถปัญญาปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ชุดย่อย

ชุดย่อยที่ 1 แบบวัดคุณลักษณะของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมารถปัญญาปฏิบัติ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ในระบบครอบครัวเสมือน 2) การใช้เทคนิคตะกร้า 3) ใบ 3) การจัดการความรู้และการถอดบทเรียน 4) การมีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ และ 5) การพัฒนาความคิดแบบเติบโต ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการวิจัย หาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .967 โดยมีค่าความเที่ยงขององค์ประกอบย่อยระหว่าง .602 ถึง .875 และผลการตรวจสอบอำนาจจำแนกพบว่าสามารถจำแนกกลุ่มที่เป็นคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน

สมรรถปัญญาปฏิบัติ และกลุ่มที่ไม่เป็นคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมรรถปัญญาปฏิบัติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุดย่อยที่ 2 แบบวัดวิธีคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมรรถปัญญาปฏิบัติ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ตอบจำนวน 11 กรณีศึกษา โดยในแต่ละเรื่องผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบได้ตั้งแต่ 1 - 5 คำตอบ พร้อมแสดงเหตุผลประกอบการเลือกคำตอบนั้น ๆ ซึ่งการแปลความจะใช้ชุดคำตอบของแต่ละคนเทียบเคียงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีต่อในแต่ละกรณีศึกษาและนำมาปรับก่อนการนำไปใช้

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครขอนแก่น เลขที่ IRB-BCNKK-28-2022 ผ่านการอนุมัติเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 ผู้วิจัยให้ข้อมูลและชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์รวมถึงขั้นตอนของการวิจัย และข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างจะไม่เปิดเผยชื่อนามสกุลหรือข้อมูลที่จะบ่งถึงตัวบุคคล การนำเสนอผลวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบคำถามและถอนตัวได้ตลอดเวลา การตอบคำถามในแบบสอบถาม ถือเป็นการยินยอมเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ทีมผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบ Online โดยใช้ Group Line และ Google Form การจัดการข้อมูลที่ได้รับดำเนินการในโปรแกรม Excel ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมประกอบด้วย

1. การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ระยะปฏิบัติการ ในการนำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้ โดยครูโค้ช CLCs ที่ได้รับการเลือกจากระยะการพัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ นำมาใช้กับนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 ที่เข้าร่วมโครงการการปฐมนิเทศ “สร้างจิตสำนึกด้วยใจรัก” วันที่ 18-19 มิถุนายน 2565 โดยสภาการพยาบาลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เก็บข้อมูลแบบประเมินและแบบสังเกตรวม 2 ฉบับ คือ 1) แบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ โดยผู้เรียน และ 2) แบบสังเกตเชิงโครงสร้างของผู้เรียนโดยผู้สอน เมื่อสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมแบบ Online โดยใช้ Group Line และ Google Form

2. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ จากครูโค้ช CLCs โดยใช้แบบประเมิน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ชุดย่อย ชุดย่อยที่ 1 แบบวัดคุณลักษณะของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมรรถปัญญาปฏิบัติ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) และชุดย่อยที่ 2 แบบวัดวิธีคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมรรถปัญญาปฏิบัติ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) เมื่อสิ้นสุดขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ เก็บข้อมูลแบบ Online โดยใช้ Group Line และ Google Form

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ระยะปฏิบัติการ ในการนำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาตามสภาพจริงในองค์กรหรือชุมชนของตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่

- 1.1 ระยะเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติการ เป็นระยะที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดการสัมมนาแบบออนไลน์ของผู้เชี่ยวชาญสหศาสตร์ (Mutli Disciplinary) ประกอบด้วยศึกษาศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ความหมายของคำว่า “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

- 1.2 ระยะการพัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรแบบออนไลน์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีระบบครอบครัวเสมือน 2) การใช้เทคนิคตะกร้า 3 ใบ 3) การจัดการความรู้และการถอดบทเรียน 4) การมีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ และ 5) การพัฒนาความคิดแบบเติบโต ที่เน้นการสอนกระบวนการ (Process as a Content) ที่มีสาระและกระบวนการที่กลมกลืนกัน ซึ่งครูโค้ชจะใช้พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power) ทำให้เกิดความไว้วางใจ (High Trust) และจงใจให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือกรณีศึกษาที่สร้างขึ้นใกล้เคียงสถานการณ์จริงของสังคม ด้วยความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้นอย่างลึกซึ้งและเต็มใจ ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Personalized Learning) และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ครูโค้ชให้การดูแลปฏิบัติต่อผู้เรียนที่สื่อสารจากใจถึงใจ (Inner Communication) ผ่านการใช้สุนทรียสนทนา (Reflective Dialogue) มีการเคารพผู้เรียน (Respect) พลังแห่งความอ่อนโยนจะส่งเสริมการเคารพสิทธิส่วนบุคคล

ผลการพัฒนาหลักสูตรแบบ Online ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการถอดบทเรียนตามสภาพจริงทุกระยะ (BAR, DAR, AAR) โดยมีน้ำหนักแต่ละองค์ประกอบเท่ากันขึ้นอยู่กับบริบท สภาพแวดล้อมที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะประยุกต์ให้เหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ และยังขึ้นอยู่กับทีม CLCs ที่มีประสบการณ์ ความชำนาญในทักษะพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงบทบาทที่แสดงถึงคุณลักษณะผู้นำทีมเชิงวิเคราะห์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน/บุคลากร ซึ่งหมายถึงการเกิด Growth Mindset (GM) และ Success Mindset (SM) มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางและกราฟแท่ง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกรณีศึกษาที่ ครูโค้ช CLCs
ตอบแบบสอบถามแสดงถึง GM และ SM

หมายเลขผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนกรณีศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงออกถึงลักษณะ GM: Growth Mindset และ SM: Success Mindset (กรณีศึกษา)	
	GM	SM
1	11	10
2	9	4
3	11	1
4	11	4
5	11	3
6	10	5
7	11	6
8	11	8
9	11	5
10	11	6
11	11	2
12	11	4
13	11	7
14	11	1
15	11	4
16	11	6

กราฟแท่ง แสดงจำนวนกรณีศึกษาที่แสดงออกถึง Growth Mindset (GM) และ Success Mindset (SM)

จากภาพแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 16 คน ได้แสดงลักษณะ GM และ SM จากกรณีศึกษาทั้งหมดจำนวน 11 เรื่อง โดยในแต่ละเรื่องผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบได้ตั้งแต่ 1 - 5 คำตอบ พร้อมแสดงเหตุผลประกอบการเลือกคำตอบนั้น ๆ เมื่อแปลผลคำตอบจากเหตุผลที่แสดงในแต่ละกรณีศึกษาแล้วจึงสรุปคุณลักษณะ GM และ SM ของผู้ตอบแบบสอบถามดังตาราง เช่น ผู้ตอบแบบสอบถามลำดับที่ 1 มีคำตอบที่แสดงคุณลักษณะ GM ทั้ง 11 กรณีศึกษา และ SM จำนวน 10 กรณีศึกษา จาก 11 กรณีศึกษา ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามลำดับที่ 3 และ 14 มีการแสดงคุณลักษณะ SM จำนวน 1 กรณีศึกษา เป็นต้น เมื่อนำข้อมูลมาแสดงเป็นกราฟแท่งจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้ง GM และ SM ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้อย่างชัดเจน

1.3 ระเบียบปฏิบัติการ เป็นการนำสิ่งที่ได้จากการได้รับการพัฒนาไปขยายผลกับสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การนำหลักสูตรแบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ขอนแก่น จำนวน 60 คน โดยแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หรือ ครูโค้ช CLCs จำนวน 8 คน ที่ได้รับการคัดสรรว่าเป็นผู้ที่มีทักษะเฉพาะ ได้แก่

เทคนิคการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ด้วยตะกร้า 3 ใบ การสร้างบรรยากาศกัลยาณมิตรที่ใช้สุนทรียสนทนาทำบทบาทครูโค้ชที่ใช้หลัก 3Es (Engage, Empower and Enliven) และการเรียนรู้อย่างมีสติในปัจจุบันขณะ (Here and Now) ผลการประเมินหลังการนำหลักสูตรแบบออนไลน์ไปทดลองใช้พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ของผู้เรียน โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.69 SD = .54) ทั้งด้านคุณธรรมที่ตระหนักถึงบทบาทที่นักศึกษาต้องมีคุณธรรมคือเมตตา กรุณาและเอื้ออาทรแก่ผู้ป่วยและญาติ ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์เห็นว่ามีประโยชน์คือทำให้เห็นภาพหลายมิติมีปัจจัยเชื่อมโยงด้วยเหตุผล และด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตใจที่มีคุณธรรม สร้างวัฒนธรรมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ($\bar{x}$ = 4.84 SD=.39, $\bar{x}$ = 4.79 SD= .49 และ $\bar{x}$ = 4.75 SD =.51) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยทักษะกระบวนการด้านปัญญา ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติของผู้สอนโดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.25 SD =.50) ทั้งด้านปัญญา ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติ ($\bar{x}$ = 4.13 SD =.47, $\bar{x}$ = 4.33 SD = .54 และ $\bar{x}$ = 4.30 SD= .49) ตามลำดับ

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาตามสภาพจริงในองค์กรหรือชุมชนของตนเอง

ผู้เรียนที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” หรือ ครูโค้ช CLCs นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ที่ตนเองได้รับการพัฒนาไปจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทบาทของครูโค้ช CLCs ที่ทำหน้าที่อาจารย์ประจำกลุ่มแต่ละท่าน ส่วนการเรียนรู้ที่ได้คือ ความสามัคคี การเห็นคุณค่าว่าทำอะไรต้องมีสติ คาทาสุนทรียสนทนาทำให้ผู้เรียนห้อยแขวนการตัดสินใจได้

“...แม้กิจกรรมปฐมนิเทศที่สิ้นสุดลง แต่ความเป็นเพื่อนของพวกเราจะไม่วันจางหายไป ขอขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่าน คุณครูทุกคน ที่จัดกิจกรรมออนไลน์ที่ดี ๆ แบบนี้ให้พวกเรา...”

“...ดิฉัน รู้สึกว่ากิจกรรมปฐมนิเทศช่วยให้ห้อยแขวนการตัดสินใจได้จริง เพราะเมื่อก่อน ไม่ค่อยฟังคนอื่นมากนัก คิดเร็วตัดสินใจเร็ว คาทาสุนทรียสนทนา เมื่อมีผู้พูดก็มีผู้ฟังสามารถจะลดดิฉันได้จริง ๆ เมื่อเราวางแผนสัญญา ร่วมกันในการเรียนรู้ ห้อยแขวนการตัดสินใจก่อน...”

“...ทำให้เราต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น...อินเทอร์เน็ต ถามอาจารย์บ้างเมื่อไม่เข้าใจ ในคำถามการชี้แนะด้วยคำถามที่อาจารย์ถามเรา มีส่วนช่วยให้เราได้กลับมาทบทวนความคิดร่วมกับเพื่อน ๆ ภายในกลุ่ม ทั้งที่เราไม่รู้จักกันมาก่อน...”

“...อาจารย์ประจำกลุ่มให้เกียรติพวกเราเสมอ ใส่ใจฟังเรา ให้เวลารอคำตอบแม้เป็นบรรยากาศแบบออนไลน์ รู้สึกไม่เกร็ง สบายใจที่อาจารย์ไม่ตัดสินถูก/ผิด ในสิ่งที่เราพูด หรือนำเสนอ....”

“...สุดท้ายกลุ่มเราก็ได้ภาพฝันร่วมกันที่จะเดินทางไปสู่เป้าหมายคือพยาบาลที่ดี เก่ง มีความสุขในการเรียนรู้ร่วมกันค่ะ”

“...ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดี คุณครูทุกคนที่จัดการปฐมนิเทศให้พวกเราได้มารู้จักกันในช่วงโควิด-19 ระบาดแบบออนไลน์ ภาพนี้จะจดจำไว้แม้การปฐมนิเทศสิ้นสุดลง แต่ความเป็นเพื่อนของเราจะไม่จางหาย...”

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ซึ่งบุคลากรด้านสุขภาพและสาธารณชนได้แสดงบทบาทโค้ชผู้นำทีมเชิงวิเคราะห์ (Critical Leadership of Conductors: CLCs)

ผลการตรวจสอบคุณลักษณะและวิธีคิดที่จำเป็นของครูโค้ช CLCs 8 คน ที่นำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้ โดยแบบวัดคุณลักษณะของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมาร์ทปัญญาปฏิบัติ และแบบวัดวิธีคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของคณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมาร์ทปัญญาปฏิบัติ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) ที่เป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์สุดท้าย (Product of Learning Outcome) ของการวิจัยพบว่า ครูโค้ช CLCs 8 คน ที่นำหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ ไปทดลองใช้ เกิด Growth Mindset และ Success Mindset ที่สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนในบทบาทโค้ชทางความคิด (Cognitive Coach) โดยใช้ 3Es ได้แก่ การกระตุ้นความตระหนักรู้ของผู้เรียน (Engage) ความสามารถในการเสริมแรงผู้เรียน (Empower) และความสามารถในการสร้างความกระตือรือร้นของผู้เรียน (Enliven) ในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และเกิด Growth Mindset ได้

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับแกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่เป็นการสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ มาพัฒนาครูโค้ช CLCs เพื่อไปสอนผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดที่สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล (Wongyai & Patphol, 2015) ว่า การโค้ชเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการคิดของบุคคล ทำให้บุคคลเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง เกิดการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาบุคลากรให้มีการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่กระบวนการคิดที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาตนเองให้เกิดประสิทธิภาพภายในตนเองเชิงสร้างสรรค์ (Creative Self-Efficacy) การโค้ชในรูปแบบนี้เรียกว่า การโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching) เป็นรูปแบบของการโค้ชที่มุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นความคิดให้เกิดการพัฒนา เป็นการจุดประกายและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการโค้ชนำศักยภาพที่แท้จริงของตนเองและศักยภาพในวิชาชีพมาเพื่อให้เกิดการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้เกิดความสามารถในการคิด สามารถชี้นำตนเอง สร้างความรู้และสติปัญญาให้เกิดขึ้นด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning)

โดยเน้นที่กระบวนการคิดของผู้รับการโค้ชผ่านการสะท้อนความคิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชอย่างใกล้ชิด การโค้ชจึงเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Costa, & Garmston, 2002)

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้สอนให้เป็นครูโค้ช CLCs ที่มีความสามารถในการแสดงบทบาทการโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching โดยใช้ทักษะการสอนกระบวนการ (Process Skills) และการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถกระตุ้นความตระหนักรู้ของผู้เรียน (Engage) ความสามารถในการเสริมแรงผู้เรียน (Empower) และสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดในผู้เรียน (Enliven) ในการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนผ่านความคิดใหม่ (New Mindset) ให้เกิดความคิดที่เติบโต (Growth Mindset) และการคิดใคร่ครวญเพื่อให้เกิดความคิดที่ดีที่สุด (Success Mindset) เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ (Wongyai & Patphol, 2015; Gottfredson, 2022)

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่แกนนำคณะปฏิบัติการไร้พรมแดน “สมาร์ทปัญญาปฏิบัติ” นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาตามสภาพจริง ในองค์กรหรือชุมชนของตนเอง

ครูโค้ช CLCs ที่ได้รับการพัฒนาผ่านหลักสูตรแบบออนไลน์นี้พบว่ามีการพัฒนาการที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะการเกิด Growth Mindset และ Success Mindset ทุกคน แสดงว่าหลักสูตรแบบออนไลน์ฯ มีประสิทธิภาพ มีผลลัพธ์การเรียนรู้เชิงกระบวนการ (Product of Learning Process) เป็นการจัดการหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนจะต้องเชื่อมโยงกับการสร้างครูโค้ช CLCs ให้มีศักยภาพภาวะผู้นำทีมเชิงวิเคราะห์ที่จะช่วยพัฒนาการเสริมสร้าง Growth Mindset ของผู้เรียนได้ กล้าคิดใหม่ก้าวข้ามความกลัว มองทุกอย่างว่าเป็นโอกาสที่ต้องเรียนรู้และลงมือกระทำ บทบาทครูโค้ชที่มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Attohi et al., 2018; Prombuasri et al., 2017; Siriporn et al., 2014) หลักสูตรแบบออนไลน์ช่วยให้ครูโค้ช CLCs ได้รับการพัฒนาเรื่องการใช้เทคนิคการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ด้วยตะกร้า 3 ใบ ช่วยให้เกิดการคิดอย่างใคร่ครวญและการทวนสอบที่หลากหลายสู่กรอบความคิดที่ดีที่สุด (Success Mindset) คือ การคิดต่อยอดที่เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เกิดกระบวนการทัศนคติใหม่สามารถเรียนรู้สิ่งยากที่ไม่สามารถคาดเดาอย่างคนที่มีสติ (Here and Now) รู้เท่าทันเหตุการณ์ในปัจจุบันขณะ พิจารณาสถานการณ์ที่กระทบทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตนตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งองค์ประกอบนี้ CLC สะท้อนว่าทำให้สามารถชะลอการตัดสินใจคนอื่นเมื่ออยู่ร่วมวงสนทนา (Charoensuk et al., 2021)

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ซึ่งผู้สอนได้แสดงบทบาทโค้ชผู้นำทีมเชิงวิเคราะห์ (Critical Leadership of Conductors: CLCs)

การศึกษาคุณลักษณะของครูโค้ช CLCs ในภาพรวมพบว่า มีการแสดงบทบาท Growth Mindset และ Success Mindset ทั้ง 11 กรณีศึกษา แม้ว่าการแสดงบทบาทของครูโค้ช CLCs แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันมากก็ตาม แต่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูโค้ช CLCs สามารถกำกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ แต่หากต้องการพัฒนาวิชาชีพในบทบาทโค้ชทางความคิดอย่างต่อเนื่องให้ได้ผู้เรียนที่ดี เก่ง มีสุข และเรียนรู้

ตลอดชีวิต ยังคงต้องเรียนรู้กับโค้ชผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coach) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการนิเทศทางวิชาชีพ และผู้บริหารต้องใช้บทบาทของโค้ชทางการบริหาร (Administrator Coaching) สร้างบทบาทโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) นอกจากนี้ครูโค้ช CLCs จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดความสามารถในการดึงดูด การเปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรม และสร้างการมีส่วนร่วม (Soft Power) โดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญ (Hard Power) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโดยมีผู้สอนยังคงเป็นหนึ่งในวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยสร้างการดึงดูดและสร้างการมีส่วนร่วม (Soft Power) (Tyler & Leuven, 2020) ทำให้การจัดการศึกษามีความเข้มแข็งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มกราพันธุ์ จูฑะรสก และคณะ (Jutarosaga et al., 2021) ที่สะท้อนถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระบบโค้ชคือระดับนโยบายที่มีความสำคัญที่สุดที่มีส่วนสนับสนุนในการนำระบบโค้ชมาใช้ ทั้งนี้มีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้บทบาทโค้ชที่ใช้ทักษะ 3Es เพราะทักษะ 3Es นั้นจะมีส่วนช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยพลังคำถาม สร้างความตระหนักเกิดขึ้นว่าการเรียนรู้มีความสำคัญ (Engage) และขณะเดียวกันก็ใช้การเสริมแรงคือชื่นชมต่อผลงานที่สมาชิกร่วมกันทำงานประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี (Empower) และต้องสร้างความกระตือรือร้น (Enliven) ในการทำงานเป็นทีมให้ทันเวลานับเป็นการสร้างวินัยร่วมกันในการเรียนรู้ในองค์กรที่ใช้ 3Es อย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างวินัยคือการฝึกใช้สติในปัจจุบันขณะอย่างรู้เท่าทัน คือการใช้เทคนิคตะกร้า 3 ใบ สะท้อนคิดเป็นประจำพร้อมกับคาถาสุนทรีสนทนา ซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารองค์กรที่นำระบบโค้ชไปใช้เป็นระบบที่สร้างความสัมพันธ์ที่ลดระบบสั่งการมาเป็นระบบสอนงานนั่นเอง

จุดเด่นของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ เห็นได้จากการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนมีความไว้วางใจกันและกัน ช่วยให้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ง่ายต่อการเปิดใจที่จะเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาจากภายในตน (Transformative Learning) นับได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องใช้พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power) ที่ช่วยดึงดูด เปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรมและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อเตรียมผู้เรียนไปสู่โลกของการเรียนรู้ในอนาคต หากทำให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองอย่างมีสติได้แล้ว กระบวนการดังกล่าวแสดงให้เห็นการบ่มเพาะตนเองของผู้เรียนในโลกยุคที่มีเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเทเลอร์และลีเวน (Tyler & Leuven, 2020) ที่กล่าวว่าพลังอ่อนโยนจะช่วยเหลือเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ให้เกิดความรักระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สื่อสารแบบใจต่อใจและพัฒนาไปสู่สังคมในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถาบันการศึกษาสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ที่ผู้สอนได้แสดงบทบาทโค้ชผู้นำทีมเชิงวิเคราะห์ (Critical Leadership of Conductors: CLCs) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในขั้นตอนการเตรียมการพัฒนาผู้สอนที่เป็นอาจารย์พยาบาล หรืออาจารย์นิเทศในหน่วยงานบริการด้านสุขภาพ ให้สามารถสอนและส่งต่อกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ จัดบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีในตนสู่ผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้เพื่อการประกอบวิชาชีพได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยขยายทีมแกนนำ “คณะปฏิบัติการไร้พรมแดนสมาร์ตปัญญาปฏิบัติ” เพื่อทำบทบาทโค้ชให้มีความเข้มข้นมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการโค้ชทางความคิดที่ใช้เทคนิคตะกร้า 3 ใบ ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เน้นพลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power)

References

- Amornrojanavaravutti, W., Somtua, N., & Tippayaphalapholgul, B. (2020). Integrated learning management for nursing student development in humanized health care, Praboromrachanok Institute. Journal of Research and Curriculum Development, 10(1), 125-151. (in Thai).
- Amornwiwat, S. (1999). Development of learning according to Buddhism: Process skill of facing situations. Sukhothai Thammathirat Open University Press. (in Thai).
- Attohi, P., Ayamuang, T., Pratumyam, P., Yovatit, J., Thimkorn, P. & Prasertkul, J. (2018). A participatory management education model through simulated family system to develop humanized Health care identity. Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 28(1), 139-151. (in Thai).
- Charoensuk, S., Rakkwamsuk, S. Pitaksongkram, P. et al. (2021). Lesson-learned of the morel organization leading towards happiness. Bangkok: Danex Inter corporation Company Limited. (in Thai).
- Costa, A. L. & Garmston, R. J. (2002). Cognitive coaching: A foundation for renaissance schools. Christopher-Gordon Publishers, Inc.
- Ferri, F., Grifoni, P. & Guzzo, T. (2020). Online learning and emergency remote teaching: Opportunities and challenges in emergency situations. Societies, 10, 1-18.
- Gottfredson, R. (2022). Success mindset. New York: Morgan James Publishing.
- Hanpaichaiyakul, S., Jutarosaga, M. & Siliporn, L. (2014). The development of well-being under the innovation of simulated family system (One college one community). Nursing Journal of The Ministry of Public Health, 24(1), 67-79. (in Thai).
- Jutarosaga, M., Amornrojanavaravutti, W., Charoensuk, S. et al. (2021). Innovative curriculum: creative systems thinking and humanized healthcare in a multicultural society toward creating innovation in the areas of healthcare and public health services, Boromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. Journal of Health Science, 30 (Supplement 1), S141-S157. (in Thai).

- Jutarosaga, M., Amornrojanavaravutti, W., Janda, S., Chanabun, A., Jutarosaga, A. & Kramutakran, R. (2022). Factor related to coaching performance of health personnel on creative system thinking. Final report. (in Thai).
- Jutarosaga, M. et al. (2021) Effect of the humanizes health care development with simulated family system on systematic creative thinking skills with three baskets technique among health care personnel. *Journal of Research and Curriculum Development*, 11(1), 49-70. (in Thai).
- Maesincee, S. (2020). The world changes, people adaption, preparing Thai people to become perfect human beings after COVID-19 situation. Retrieved (2021, October 10) from <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2020/20200506-2-the-world-changes->
- ONEC. (2016). Thai education situation BE 2557/2558 (2014/2019) the reform to catchup with the 21th century. Bangkok: Office of the Education Council (ONEC), Ministry of Education. (in Thai).
- Pandam, S. (2020). New approach of learning of vocational education in post-COVID-19. *Technology Vocational Education Training*, 4(7), 4-16. (in Thai).
- Praboromarajanok Institute. (2019). Strategic plan of Praboromarajanok Institute: Specialized higher education institution under the Ministry of Public Health the year 2020-2024. Nontaburi: Praboromarajanok Institute. (in Thai).
- Prombuasri, P. & Swangwatanasade, O. (2017). Development of coaching instructor in 21st century. *Journal of Health Science Research*, 11(1), 110–121. (in Thai).
- Prombuasri, P. et al. (2017). The integrated education model of professional learning community, coaching, reflection and power question of the Nursing Colleges, Praboromarajchanok Institute. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 27(1), 60-72. (in Thai).
- Sinlarat, P. (2017). Teacher education and teacher professional development. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Siriporn, L., Jutarosaga, M., Charoensuk, S., Norapanlop, F., & Saratawanphat, N. (2014). An integrated educational management model with a systematic thinking process and a service mind with human heart. in a multicultural society Praboromarajchanok Institute. *Journal of Nursing and Education*, 7(1), 39-54. (in Thai).
- Ven. Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2009). How to Develop People. Bangkok: PliDham. (in Thai).

Wasi, P. (2021). Thailand integration strategy: A guide to implementing a 12-Step policy system to success (A manual on the ethics of taking the nation out of crisis). Copies of documents. (in Thai).

Wongyai, W., & Patphol, M. (2015). Cognitive coaching (5th ed). Bangkok: Jaransanitwong printing. (in Thai).